

Datum van
inontvangstneming

:

08/05/2024

Zaak C-133/24

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

16 februari 2024

Verwijzende rechter:

Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (rechter voor mededinging, regulering en toezicht, Portugal)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 december 2023

Verzoekende partijen:

CD Tondela – Futebol, SAD

Clube Desportivo Feirense – Futebol, SAD

Liga Portuguesa de Futebol Profissional (LPFP)

Académico de Viseu Futebol Clube, SAD

Os Belenenses – Sociedade Desportiva de Futebol, SAD

Moreirense Futebol Clube – Futebol, SAD

Marítimo da Madeira, Futebol, SAD

Vitória Sport Clube – Futebol, SAD

Futebol Clube do Porto, Futebol, SAD

Sporting Clube de Portugal – Futebol, SAD

Sport Lisboa e Benfica, Futebol, SAD

Associação Académica de Coimbra – Organismo Autónomo de Futebol, SDUQ, Lda

Verwerende partij:

Autoridade da Concorrência

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

In het hoofdgeding moet de vraag worden beantwoord of een overeenkomst waarbij de belangrijkste betaaldvoetbalclubs van de Portugese Primeira en Segunda Liga (eerste en tweede divisie) zijn overeengekomen om wederzijds geen contracten te sluiten met beroepsvoetballers die hun arbeidsovereenkomst eenzijdig hebben opgezegd op grond van door de COVID-19-pandemie veroorzaakte kwesties of van naar aanleiding van die pandemie genomen buitengewone besluiten, inzonderheid de verlenging van het sportseizoen, kan worden gekwalificeerd als een mededingingsbeperkend besluit van een ondernemersvereniging.

Prejudiciële vragen

„1) Vormt een overeenkomst die op 7 april 2020 langs elektronische weg via de platforms Zoom of Microsoft Teams is gesloten door alle betaaldvoetbalclubs in de hoogste divisie van een lidstaat, waarbij de meeste betaaldvoetbalclubs in de tweede divisie van die lidstaat zich de volgende dag langs diezelfde weg hebben aangesloten – in beide gevallen met medeweten van de bond die in die lidstaat tot doel heeft de activiteit van het beroepsvoetbal te waarborgen en te reglementeren – en waarbij zij zich ertoe hebben verbonden om in de in het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing beschreven omstandigheden geen contracten te sluiten met beroepsvoetballers uit die divisies die hun arbeidsovereenkomst eenzijdig hebben opgezegd op grond van uit de COVID-19-pandemie voortvloeiende kwesties of van naar aanleiding daarvan genomen buitengewone besluiten, inzonderheid de verlenging van het sportseizoen, een regel die de sport betreft in de zin van de rechtspraak in de zaak Meca-Medina (C-519/04 P, Meca-Medina [en Majcen/Commissie, EU:C:2006:492])?

2) Kan een regel die voortvloeit uit een overeenkomst die op 7 april 2020 langs elektronische weg via de platforms Zoom of Microsoft Teams is gesloten door alle betaaldvoetbalclubs in de hoogste divisie van een lidstaat, waarbij de meeste betaaldvoetbalclubs in de tweede divisie van die lidstaat zich de volgende dag langs diezelfde weg hebben aangesloten – in beide gevallen met medeweten van de bond die in die lidstaat tot doel heeft de activiteit van het beroepsvoetbal te waarborgen en te reglementeren – en waarbij zij zich ertoe hebben verbonden om in de in het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing beschreven omstandigheden geen contracten te sluiten met beroepsvoetballers uit die divisies die hun arbeidsovereenkomst eenzijdig hebben opgezegd op grond van uit de COVID-19-pandemie voortvloeiende kwesties of van naar aanleiding daarvan genomen

buitengewone besluiten, inzonderheid de verlenging van het sportseizoen, met de in het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing beschreven kenmerken, doelstellingen en omstandigheden, voor de toepassing van de in de arresten van 19 februari 2002, ████████ en anderen (C-309/99, EU:C:2002:98, punt 97), en 18 juli 2006, Meca-Medina en Majcen/Commissie (C-519/04 P, EU:C:2006:492, punt 42) ontwikkelde rechtspraak, worden aangemerkt als evenredig en passend, en bijgevolg, krachtens het bepaalde in artikel 165 VWEU, verenigbaar met artikel 101, lid 1, VWEU?

3) Verzet artikel 101, lid 1, VWEU zich tegen een uitlegging volgens welke een overeenkomst met de in het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing beschreven kenmerken, doelstellingen en omstandigheden die op 7 april 2020 langs elektronische weg via de platforms Zoom of Microsoft Teams is gesloten door alle betaaldvoetbalclubs in de hoogste divisie van een lidstaat, waarbij de meeste betaaldvoetbalclubs in de tweede divisie van die lidstaat zich de volgende dag langs diezelfde weg hebben aangesloten – in beide gevallen met medeweten van de bond die in die lidstaat tot doel heeft de activiteit van het beroepsvoetbal te waarborgen en te reglementeren – en waarbij zij zich ertoe hebben verbonden om in de in het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing beschreven omstandigheden geen contracten te sluiten met beroepsvoetballers uit die divisies die hun arbeidsovereenkomst eenzijdig hebben opgezegd op grond van uit de COVID-19-pandemie voortvloeiende kwesties of van naar aanleiding daarvan genomen buitengewone besluiten, inzonderheid de verlenging van het sportseizoen, kan worden aangemerkt als een mededingingsbeperking naar strekking daar deze in voldoende mate schadelijk is voor de mededinging?”

Toepasselijke bepalingen van Unierecht en rechtspraak van het Hof van Justitie

- VWEU: artikel 101, lid 1, en artikel 165
- Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag (PB 2003, L 1, blz. 1): artikel 3
- Conclusie van advocaat-generaal Rantos in de zaak European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:153): punt 62
- Arrest van 25 maart 2021, Sun Pharmaceutical Industries en Ranbaxy (UK)/Commissie (C-586/16 P, niet gepubliceerd, EU:C:2021:241): punt 86
- Arrest van 25 april 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275): punt 45
- Arrest van 16 maart 2010, Olympique Lyonnais (C-25/08, EU:C:2010:143): punt 40

- Arrest van 18 juli 2006, Meca-Medina en Majcen/Commissie (C-519/04 P, EU:C:2006:492)
- Arrest van 19 februari 2002, ██████ en anderen (C-309/99, EU:C:2002:98): punt 97
- Arrest van 15 december 1995, ██████ (C-415/93, EU:C:1995:46): punten 106 en 110
- Arrest van 12 december 1974, ████████████████████ (36/74, EU:C:1974:140): punt 8
- [Arrest van 17 oktober 1972, Vereniging van Cementhandelaren/Commissie (8/72, EU:C:1972:84)]
- Arrest van het Gerecht van 16 december 2020, International Skating Union/Commissie (T-93/18, EU:T:2020:610): punt 109

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

A. Regels inzake mededingingsbeperkende praktijken

- 1 Lei n.º 19/2012, de 8 de maio, aprova o novo regime jurídico da concorrência (wet nr. 19/2012 van 8 mei 2012 tot vaststelling van de nieuwe wettelijke mededingingsregels) (DR nr. 89/2012, serie I, van 8 mei 2012): artikel 9, lid 1, onder c)

B. Toepasselijke regels inzake de inschrijving en het gebruik van beroepsvoetballers en inzake de arbeidsverhoudingen tussen clubs en spelers

- 2 Lei n.º 54/2017, de 14 de julho, que estabelece o regime jurídico do contrato de trabalho do praticante desportivo, do contrato de formação desportiva e do contrato de representação ou intermediação (wet nr. 54/2017 van 14 juli 2017 tot vaststelling van de wettelijke regeling voor de arbeidsovereenkomst van de sportbeoefenaar, de sportopleidingsovereenkomst en de vertegenwoordigings- of bemiddelingsovereenkomst) (DR nr. 135/2017, serie I, van 14 juli 2017): artikel 3, leden 1 en 2, artikel 9, artikel 23 en artikel 26, leden 1 en 2
- 3 Regulamento das Competições organizadas pela Liga Portugal adotado ao abrigo do n.º 1 do artigo 29.º do Regime Jurídico das Federações Desportivas, aprovado pelo Decreto-Lei n.º 248-B/2008 (reglement voor door de Liga Portugal georganiseerde competities, vastgesteld op grond van artikel 29, lid 1, van de wettelijke regeling van sportbonden zoals vastgesteld bij Decreto-lei n.º 248-B/2008 (wetsbesluit nr. 248-B/2008)): artikel 74, artikel 76, lid 5, artikel 79, lid 6, en bijlage II, punten 2, 3 en 8

- 4 Contrato Coletivo de Trabalho celebrado entre a Liga Portuguesa de Futebol Profissional e o Sindicato de Jogadores Profissionais de Futebol (collectieve arbeidsovereenkomst tussen de Liga Portuguesa de Futebol Profissional (nationale voetbalbond, Portugal; hierna: „LPFP”) en de Sindicato de Futbolistas Profesionales (vakbond van beroepsvoetballers, Portugal; hierna: „SJPF”) (hierna: „cao”): artikel 4, artikel 7.º-A, artikel 10, artikel 31, artikel 39 en artikel 46, leden 1 en 3

C. Naar aanleiding van de pandemie vastgestelde buitengewone maatregelen

- 5 Decreto-Lei n.º 10-G/2020, de 26 de março (wetsbesluit nr. 10-G/2020 van 26 maart 2020) (DR nr. 61/2020, 1e supplement, serie I, van 26 maart 2020), houdende vaststelling van een buitengewone en tijdelijke maatregel ter bescherming van de werkgelegenheid in het kader van de COVID-19-pandemie: artikel 6
- 6 Decreto-Lei n.º 18-A/2020, de 23 de abril (wetsbesluit 18-A/2020 van 23 april 2020) (DR nr. 80/2020, 1e supplement, serie I, van 23 april 2020), houdende vaststelling van buitengewone en tijdelijke maatregelen in de sport in het kader van de COVID-19-pandemie
- 7 Resolução do Conselho de Ministros n.º 33-C/2020, de 30 de abril (besluit nr. 33-C/2020 van de raad van ministers van 30 april 2020) (DR nr. 85/2020, 3e supplement, serie I, van 30 april 2020), houdende vaststelling van een strategie voor de opheffing van de vrijheidsbepurende maatregelen in het kader van de bestrijding van de COVID-19-pandemie

Korte beschrijving van de feiten en van het hoofdgeding

1. Context

- 8 De LPFP is een privaatrechtelijke vereniging zonder winstoogmerk die tot doel heeft om de activiteit van het beroepsvoetbal in Portugal te waarborgen en te reglementeren en waarvan de gewone leden sportclubs of -verenigingen (hierna: „sportclubs”) zijn. De LPFP organiseert drie beroepsvoetbalcompetities voor mannen: de Primeira Liga (eerste divisie), de Segunda Liga (tweede divisie) en de Taça da Liga (bekertoernooi).
- 9 In het seizoen 2019/2020 namen achttien voetbalclubs deel aan de Primeira Liga en dertien aan de Segunda Liga.
- 10 Tijdens dat seizoen, op 30 januari 2020, riep de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) de uitbraak van het coronavirus (COVID-19) uit tot een noodsituatie op het gebied van de volksgezondheid van internationaal belang, en op 11 maart 2020 tot pandemie.

- 11 Op 12 maart 2020 maakte de Portugese regering diverse maatregelen bekend om het risico op verspreiding van het virus in te dammen. Vanwege de verslechterende epidemische situatie werd de noodtoestand uitgeroepen, die successievelijk werd verlengd tot 2 mei 2020.
- 12 In een gezamenlijke verklaring van het Europees Mededingingsnetwerk (ECN) over de toepassing van de mededingingsregels tijdens de gezondheids crisis onderkende het ECN de mogelijke noodzaak van samenwerking tussen ondernemingen.
- 13 Op 12 maart 2020 besloot de LPFP en maakte zij bekend dat de nationale kampioenschappen van de Primeira en de Segunda Liga voor onbepaalde tijd werden opgeschort, op een moment dat er nog tien speelronden te gaan waren.
- 14 Op Europees niveau stelde de Fédération Internationale de Football (FIFA) een werkgroep in om oplossingen te vinden voor door de pandemie ontstane regelgevingsvraagstukken en de impact daarvan op de „Regulation on the Status and Transfer of Players” (reglement inzake de juridische status en het transfereren van spelers).¹ Dat resulteerde in het document „COVID-19 – Football Regulatory Issues” (COVID-19 – regelgevingskwesaties in het voetbal), dat op 7 april 2020 bindende kracht kreeg en waarin de FIFA uitdrukking gaf aan haar voornaamste zorgen in dat verband.²
- 15 In mei 2020 maakte de FIFA de nieuwe data van de transferperiode voor het seizoen 2020/2021 bekend. In het geval van Portugal liep de eerste transferperiode van 3 augustus tot en met 6 oktober 2020, terwijl de tweede periode aanving op 4 januari 2021 en eindigde op 1 februari 2021.
- 16 Op 21 maart 2020 stelden de LPFP en de SJPF een COVID-19-monitoringcomité in en startten zij onderhandelingen om de houdbaarheid van sportactiviteiten te waarborgen, zowel in sportief als in financieel opzicht.
- 17 Op 7 april 2020 gaf de LPFP een uiteenzetting van de stand van zaken in de onderhandelingen tussen de LPFP en de SJPF in een communiqué waarin specifiek werd opgemerkt dat de inkomstendervingen volgens de schattingen zou neerkomen op een daling van 60 % ten opzichte van de inkomsten over het seizoen 2018/2019, alsook dat de LPFP voorstellen had gedaan voor onmiddellijke opname in de cao. Van die voorstellen aanvaardde de SJPF specifiek a) de verlenging van de arbeidsovereenkomsten tot het einde van het seizoen, begrepen als tot na de laatste officiële wedstrijd van 2019/2020, b) de verlenging van de huur- en transferovereenkomsten tot het einde van het seizoen,

¹ Dat reglement bevat algemene, bindende regels inzake de juridische status van spelers, hun toelating tot deelname aan het georganiseerde voetbal en het transfereren van spelers tussen clubs die tot verschillende bonden behoren.

² De verwijzende rechter verwijst specifiek naar de informatie op de bladzijden 3 tot en met 7 en 9 van dat document.

begrepen als tot na de laatste officiële wedstrijd van 2019/2020, en c) dat geen van deze maatregelen een geldige reden voor beëindiging van de arbeidsovereenkomst van de sporter vormde. De SJPF gaf te kennen het niet eens te zijn met bepaalde financiële voorstellen, met name die welke strekten tot verlaging van de spelerssalarissen.

- 18 Nadat het bereiken van overeenstemming over dit deel van de overeenkomst met de SJFP niet mogelijk bleek, konden de clubs een beroep doen op door de regering voorgestelde bijzondere maatregelen, met name *lay-off*- (ontslag-) of soortgelijke maatregelen, waarbij zij beschikten over de vrijheid om met hun spelers te onderhandelen.
- 19 Op 7 april 2020 waren de LPFP en de sportclubs op de hoogte van de op internationaal niveau voorgestelde oplossingen voor de verlenging van de looptijd van de overeenkomsten met spelers voor het seizoen 2019/2020 en van de datums van de inschrijvingsperioden.
- 20 Op nationaal niveau was het echter onzeker of het sportseizoen zou worden voortgezet en zo ja of het seizoen zou worden verlengd tot na 30 juni 2020, wat die mogelijke verlenging concreet zou betekenen voor bestaande arbeidsovereenkomsten, met name die welke afliepen op 30 juni 2020, en wat er zou gebeuren met de datums van de inschrijvingsperioden voor spelers voor het seizoen 2020/2021.
- 21 Omdat het niet mogelijk bleek om consensus tussen de LPFP en de SJFP over financiële kwesties in het kader van de arbeidsovereenkomsten van de sporters te bereiken, namen de sportclubs vanaf 7 april 2020 rechtstreeks contact met de spelers op, of intensiverden zij die contacten, om oplossingen voor voornoemde kwesties te vinden. De meeste sportclubs kwamen met hun spelers salarisverlagingen overeen, waarbij werd voorzien in het alsnog uitbetalen van de overeengekomen salariskorting indien aan bepaalde voorwaarden was voldaan, in het bijzonder de voorwaarde dat de competities zouden worden hervat.
- 22 In besluit nr. 33-C/2020 van de raad van ministers werd bepaald dat de wedstrijden van de Liga NOS [(de officiële naam van de Primeira Liga tot en met het seizoen 2020/2021)] en de Taça de Portugal met ingang van 30 en 31 mei 2020 zouden worden hervat zonder toeschouwers in de stadions.
- 23 Op 4 mei 2020 sloten de LPFP, de SJPF en de Associação Nacional de Treinadores de Futebol (nationale vereniging van voetbalcoaches, Portugal) een memorandum van overeenstemming over de looptijd van arbeidsovereenkomsten en over de arbeidsverhoudingen in het beroepsvoetbal.
- 24 In dat memorandum werd het volgende overeengekomen: i) het sportseizoen 2019/2020 zou eindigen op de dag volgend op die waarop de laatste officiële wedstrijd van de competities van dat seizoen zou worden gespeeld, ii) de door de aan de Primeira Liga deelnemende clubs met coaches en spelers gesloten arbeids- of opleidingsovereenkomsten die tijdens het lopende sportseizoen afliepen,

werden geacht automatisch te worden verlengd tot het einde van dat seizoen, en iii) hetzelfde zou gelden voor tijdelijke huurovereenkomsten en de bijbehorende arbeidsverhoudingen. De bepalingen van dat memorandum werden opgenomen in een overgangsbepaling van de cao, artikel 7.º-A, getiteld „Gevolgen van de naar aanleiding van COVID-19 ingevoerde wijzigingen van het wedstrijdschema voor de arbeidsverhouding van sporters”.

- 25 Op 18 juni 2020 wijzigde de [Federação Portuguesa de Futebol] (Portugese voetbalbond) haar Comunicado Oficial n.º 1 (officieel communiqué nr. 1) voor het seizoen 2019/2020 en bepaalde zij de begin- en einddatum van het sportseizoen 2019/2020 op 1 juli 2019 respectievelijk 2 augustus 2020.
- 26 Het voorstel van de FIFA om de inschrijvingsperioden voor spelers te versoepelen (dat niet eerder dan op 25 juni 2020 van kracht werd), teneinde extra werkgelegenheid voor spelers te scheppen in de context van de pandemie, werd door de LPFP niet in de nationale regelgeving opgenomen.

2. *Gevolgen van de pandemie voor het beroepsvoetbal*

- 27 Op 7 april 2020 bedroeg de onmiddellijke (voorlopige) inkomstenderving volgens de ramingen van de sportclubs in totaal 310 miljoen EUR, wat neerkwam op een daling van 60 % ten opzichte van de exploitatie-inkomsten van het seizoen 2018/2019.
- 28 Op de transfermarkt van de vijf belangrijkste Europese competities (de Engelse, de Spaanse, de Franse, de Italiaanse en de Duitse) werd een waardevermindering van de selecties van in totaal 28 % geregistreerd voor de pandemische periode van 2020. Ten tijde van de feiten toonden sportclubs zich weinig bereid om, nationaal en internationaal, nieuwe spelers te contracteren, waardoor het aantal arbeidsovereenkomsten afnam.
- 29 De LPFP hanteerde twee scenario's voor de gevolgen van de pandemie: in het eerste scenario werd ervan uitgegaan dat de resterende tien speelronden niet konden worden afgewerkt, terwijl in het tweede scenario de resterende tien speelronden zouden worden afgewerkt zonder publiek.
- 30 Daarbij werd aangenomen dat de geaggregeerde inkomsten van de sportclubs in het seizoen 2019/2020 met 37 % (eerste scenario) of met 15 % (tweede scenario) zouden kunnen dalen ten opzichte van het seizoen 2018/2019, uitgaande van niet-terugverdienbare dervingen van inkomsten uit televisierechten en belangrijke dervingen van inkomsten uit sponsoring, contributies en kaartverkoop, merchandising en wedden op wedstrijduitslagen. Wat betreft de bedragen die verband hielden met spelerstransfers, kon in het eerste scenario een daling met 65 % worden verwacht en in het tweede scenario een daling met 28 %.

- 31 In de maanden april, mei en juni 2020 voerde een onbepaald aantal sportclubs salarisverlagingen ten belope van ruwweg 40 % tot 50 % door en leidden zij ontslagprocedures in.
- 32 Het verlies van een speler als gevolg van de eenzijdige opzegging van zijn arbeidsovereenkomst op grond van uit de COVID-19-pandemie voortvloeiende kwesties, bracht onmiddellijk de moeilijkheid met zich mee om een gelijkwaardige vervanger te vinden, met inbegrip van de financiële middelen om deze te contracteren, had een aanzienlijke financiële impact op de samenstelling van de selectie en leidde tot de derving van financiële inkomsten uit de eventuele transfer van de vertrekkende speler.

3. *Overeenkomst van 7 april 2020*

- 33 Op 7 april 2020 hielden de sportclubs van de Primeira Liga en de LPFP een vergadering via videoverbinding om de gevolgen van de pandemie voor het beroepsvoetbal te bespreken. De sportclubs waren vertegenwoordigd op het hoogste niveau; de lijst van deelnemers aan de vergadering is opgesteld en bewaard door de LPFP.
- 34 De deelnemers discussieerden over de gevolgen van de pandemie voor de arbeidsovereenkomsten van sporters die zouden aflopen of ingaan op de datums die oorspronkelijk waren vastgesteld voor het einde van het sportseizoen 2019/20 of de aanvang van het sportseizoen 2020/21, rekening houdend met de opschorting van de competities.
- 35 Op 7 april 2020 liepen er 514 arbeidsovereenkomsten met een verwachte einddatum van 30 juni 2020, op een totaal van 1 453 geregistreerde arbeidsovereenkomsten.
- 36 De deelnemers aan de vergadering werden het erover eens dat geen enkele sportclub die in het seizoen 2019/2020 deelnam aan de Primeira Liga een speler zou contracteren die zijn arbeidsovereenkomst eenzijdig had opgezegd op grond van uit de COVID-19-pandemie voortvloeiende kwesties of een naar aanleiding daarvan genomen uitzonderlijk besluit, inzonderheid de verlenging van het sportseizoen.
- 37 Op 8 april 2020 vond een nieuwe vergadering plaats met de voorzitter van de LPFP, waarin een aantal sportclubs die in het seizoen 2019/2020 in de Segunda Liga uitkwamen, en die eveneens waren vertegenwoordigd op het hoogste niveau, uitdrukking gaf aan dezelfde zorgen als die welke de dag ervoor door de clubs van de Primeira Liga waren geuit en zich achter de in de vergadering van 7 april 2020 genomen besluiten scharden.
- 38 De overeenkomst had tot doel om:
- a) de situatie van spelers van wie de arbeids- of huurovereenkomst tijdens het lopende sportseizoen afliep veilig te stellen door hen aan hun overeenkomst

- gebonden te houden tot het einde van de verlenging van het seizoen, rekening houdend met de mogelijkheid dat het sportseizoen zou worden verlengd;
- b) tegemoet te komen aan de noodzaak om met de spelers afspraken te maken over verlaging van beloningen of uitstel van de betaling daarvan, door hen te verplichten een dergelijke verbintenis te aanvaarden teneinde te voorkomen dat sportclubs die minder financiële armslag hadden of hadden gekregen de beloningen van hun spelers niet meer konden betalen of dat spelers zouden weigeren om verder nog aan wedstrijden deel te nemen in geval van hervatting van de competitie of hun overeenkomst met een geldige reden zouden opzeggen, wegens wanbetaling, dan wel om te voorkomen dat sportclubs eenzijdig buitengewone maatregelen zouden moeten nemen, zoals afvloeiing/ontslag, met name in de vorm van opschorting van arbeidsovereenkomsten, aangezien in al deze situaties de kwaliteit van de competitie zou afnemen en de hele sector uiteindelijk economische schade zou lijden;
- c) te voorkomen dat spelers een geldige reden zouden kunnen aanvoeren om hun overeenkomst op te zeggen door aan te voeren dat zij als gevolg van COVID-19 niet in staat waren hun werkzaamheden te verrichten, en hen aan hun overeenkomsten gebonden te houden.
- 39 De LPFP had niet alleen belang bij de overeenkomst omdat zij de entiteit is die voetbalcompetities in Portugal beheert en verantwoordelijk is voor het waarborgen van de beginselen van behoud van de stabiliteit en integriteit van de competitie en van de duurzaamheid en economische en financiële levensvatbaarheid van de bij haar aangesloten sportclubs, maar ook omdat haar inkomsten bestonden uit betalingen van de sportclubs en van sponsors.
- 40 Hoewel de partijen bij de overeenkomst zich bewust waren van het mededingingsbeperkende karakter ervan, was het doel van de overeenkomst om de stabiliteit van de selecties, de integriteit en kwaliteit van de competitie en de solvabiliteit van de sector te handhaven, niet alleen op de korte, maar ook op de middellange en lange termijn, en om een normale sportcompetitie tussen clubs te waarborgen.
- 41 Het bepaalde tussen de sportclubs van de Primeira en de Segunda Liga, met deelname van de LPFP, was geen voorwerp van collectieve onderhandelingen tussen die clubs en de SJFP, met name in het kader van de wijzigingen die in de cao moesten worden doorgevoerd als gevolg van de COVID-19-pandemie.
- 42 De uitvoering van de overeenkomst ving aan op 7 april 2020. Als gevolg van door de Autoridade da Concorrência (mededingingsautoriteit, Portugal) uitgevaardigde voorlopige maatregelen, met name de opschorting van de litigieuze praktijk voor een periode van 90 dagen, kwam de overeenkomst op 2 juni 2020 definitief te vervallen.

a) *Betrokken spelers en positie van verzoeksters op de relevante markt*

- 43 De overeenkomst had betrekking op spelers in het beroepsvoetbal voor mannen die in Portugal een arbeidsovereenkomst voor sporters hadden gesloten met een sportclub uit de Primeira of de Segunda Liga en die hun overeenkomst op eigen initiatief konden opzeggen op grond van uit de COVID-19-pandemie voortvloeiende kwesties en die als gevolg daarvan tussen 7 april en 2 juni 2020 mogelijk zonder geldende arbeidsovereenkomst zouden komen te zitten.
- 44 De sportclubs die deelnamen aan de vergaderingen van 7 en 8 april 2020 waren alle clubs die in het seizoen 2019/2020 uitkwamen in de Primeira Liga en bijna alle clubs die in het seizoen 2019/2020 uitkwamen in de Segunda Liga.
- 45 Het contracteren van spelers met nog lopende contracten wordt voornamelijk gepraktiseerd door de belangrijkste clubs van de Primeira Liga. Het contracteren van spelers zonder geldig contract is aantrekkelijker voor kleinere clubs, omdat er in dat geval geen afkoopsom aan de vorige club hoeft te worden betaald.
- 46 Ongeveer 90 % van de transfers van spelers in de Primeira en de Segunda Liga vindt plaats tijdens het zomertransferwindow. Dat was ook het geval in 2019 en 2020, zij het dat in dat laatste jaar, vanwege de verlenging van het sportseizoen als gevolg van de pandemie, het zomerwindow ook ten minste de maand oktober omvatte.

b) *Door beroepsvoetballers geleden schade als gevolg van de overeenkomst*

- 47 Op grond van de overeenkomst kon een speler wiens overeenkomst tussen 7 april en 2 juni 2020 afliep alleen een nieuwe club vinden buiten het Portugese grondgebied of in een lagere competitie dan de twee belangrijkste beroepsvoetbalcompetities van Portugal.
- 48 De litigieuze overeenkomst had tot gevolg dat het aantal beschikbare clubs, als mogelijke werkgever, voor de betrokken spelers onmiddellijk afnam, terwijl de onzekerheid over de kans om een club te vinden die beantwoordde aan de verwachtingen van de speler in veel gevallen groter werd indien die verwachtingen waren gebaseerd op de nationale markt bestaande uit de Primeira en de Segunda Liga.
- 49 De litigieuze overeenkomst zou ook: i) het vinden van een club kunnen bemoeilijken, ii) een drukkend effect kunnen hebben op de beloning die werd aangeboden door de club waarmee de speler een overeenkomst wilde sluiten, wegens het kleinere aantal geïnteresseerde clubs, iii) de verwachtingen van de speler ten aanzien van zijn kansen op progressie of zichtbaarheid neerwaarts kunnen bijstellen, iv) het welzijn van de speler kunnen verminderen indien deze van plan was om op het nationale grondgebied te blijven, aangezien hij zich gedwongen zou kunnen zien tot een verhuizing naar een ander land, en v) de onderhandelingspositie van nationale sportclubs kunnen versterken, inzonderheid

door de speler te dwingen om minder goede belonings- en andere arbeidsvoorwaarden te accepteren dan hij zonder de overeenkomst zou hebben gedaan.

- 50 Bovendien kon de litigieuze overeenkomst ertoe leiden dat spelers naar het buitenland zouden vertrekken, ook al werd geen van de betrokken spelers door een buitenlandse club gecontracteerd.

c) Voordelen van de overeenkomst

- 51 De overeenkomst in kwestie maakte het in de meeste gevallen mogelijk om de selectie in stand te houden en de hervatting van de competities dichterbij te brengen, waardoor de eindresultaten daarvan niet in het gedrang kwamen en de kwaliteit van het gebodene niet afnam.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 52 Verzoeksters betwisten dat de onderhavige zaak binnen de werkingssfeer van artikel 9 van de nieuwe wettelijke mededingingsregels en die van artikel 101 VWEU valt, aangezien de Autoridade da Concorrência blijkt heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door de op 7 en 8 april 2020 gemaakte afspraken aan te merken als een „overeenkomst” in de zin van het mededingingsrecht en de situatie te kwalificeren als een mededingingsbeperking naar strekking, zonder aan te tonen dat de gedraging in kwestie in voldoende mate schadelijk was, met name aangezien er niet voldoende geconsolideerde ervaringsgegevens bestaan om een conclusie in die zin te kunnen trekken.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 53 De verwijzende rechter vraagt zich af of de bovenbeschreven overeenkomst in strijd is met artikel 101 VWEU, ook gelet op het bepaalde in artikel 165 VWEU, en wenst tevens te vernemen of de overeenkomst kan worden gekwalificeerd als een mededingingsbeperking naar strekking.
- 54 Aangezien artikel 101 VWEU van toepassing is op gedragingen „welke de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden”, en omdat wordt geacht te zijn voldaan aan het criterium inzake ongunstige beïnvloeding van de handel tussen lidstaten, moet de verwijzende rechter als gevolg van de rechtstreekse werking van artikel 101 VWEU en van artikel 3 van verordening (EG) nr. 1/2003 het mededingingsrecht van de Unie toepassen in samenhang met het nationale recht.
- 55 Anderzijds valt sportbeoefening, in zoverre zij een economische activiteit vormt, volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie onder het economisch recht van de EU, ondanks het specifieke karakter ervan, hetgeen vereist dat de analyse niet louter abstract kan zijn, maar de juridische en feitelijke context van de gedraging in kwestie in aanmerking moet nemen.

- 56 Uit punt 40 van het arrest van het Hof van Justitie van 16 maart 2010, *Olympique Lyonnais*, C-325/08, volgt dat de specifieke kenmerken van sport en de onderliggende sociale en educatieve functie ervan, zoals genoemd in artikel 165 VWEU, relevant zijn voor een mogelijke objectieve rechtvaardiging van mededingingsbeperkingen.
- 57 De overeenkomst tussen verzoeksters omvatte alle sportclubs in de Primeira Liga en de meeste sportclubs in de Segunda Liga, zodat de relevante markt, in de zin van het arrest *Vereeniging van Cementhandelaren/Commissie*, het gehele grondgebied van een lidstaat omvat, waardoor artikel 101 VWEU in abstracto van toepassing is. Daarnaast moet worden opgemerkt dat de markt voor het contracteren van mannelijke beroepsvoetballers een sterk internationaal karakter heeft.
- 58 De onderlinge afspraak tussen werkgevers om geen werknemers van elkaar te contracteren, de zogenoemde niet-wervingsovereenkomst (*no-poach agreement*), bestaat uit horizontale overeenkomsten tussen ondernemingen waarbij zij zich er wederzijds toe verbinden om geen spontane aanbiedingen te doen aan werknemers van de andere ondernemingen of deze aan te werven.
- 59 Overeenkomsten van dit type kunnen in elke sector van economische activiteit worden gesloten en vallen in beginsel onder het mededingingsrecht, voor zover zij strekken tot beperking van de individuele vrijheid van ondernemingen ten aanzien van de vorm waarin zij hun strategische commerciële voorwaarden willen gieten, met inbegrip van de aanwerving van personeel.
- 60 In abstracto hebben niet-wervingsovereenkomsten gevolgen voor de arbeidsmarkt, aangezien zij de onderhandelingsmacht van werknemers ondergraven door externe factoren die mogelijk van invloed zijn op de arbeidsverhouding af te zwakken of teniet te doen.
- 61 Dit kan leiden tot salarisverlagingen, ontzegging van de arbeidsmobiliteit en beperking van de mogelijkheid voor de werknemer om gunstiger voorwaarden te verkrijgen, en betekent in algemene zin dat de vrije mededinging op de arbeidsmarkt wordt verhinderd, beperkt of vervalst.
- 62 De verwijzende rechter merkt op dat hij niet bekend is met besluiten van de Europese Commissie inzake niet-wervingsovereenkomsten met het oog op de toepassing van artikel 101 VWEU.
- 63 In de door de Commissie gepubliceerde mededeling met „richtsnoeren inzake de toepasselijkheid van artikel 101 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op horizontale samenwerkingsovereenkomsten” ziet punt 316 weliswaar op het vraagstuk van koperskartels vanuit het oogpunt van de mededingingsbeperking naar strekking, maar worden niet-wervingspraktijken niet genoemd.

- 64 Uit het bovenstaande volgt dat er geen geconsolideerde ervaring is opgedaan met niet-wervingsovereenkomsten, wat er evenwel niet aan in de weg staat dat dit type overeenkomst kan worden aangemerkt als een mededingingsbeperking naar strekking.
- 65 De onderhavige zaak vertoont evenwel bijzondere kenmerken die haar doen verschillen van een klassieke situatie waarin twee concurrerende ondernemingen op een volkomen normaal moment in de tijd onderling overeenkomen om geen werknemers van elkaar te contracteren.

Voorwerp van de beslissing

- 66 De Autoridade da Concorrência twijfelde er op geen enkele wijze aan dat er sprake was van een inbreuk naar strekking.
- 67 Het verschil tussen een inbreuk/beperking naar strekking en een inbreuk/beperking naar gevolg is in wezen gelegen in de aard en het oogmerk van de gedraging, zodat, indien het mededingingsversturende oogmerk is bewezen, niet hoeft te worden nagegaan wat de gevolgen van die gedraging voor de mededinging zijn.
- 68 Volgens de verwijzende rechter zou bij een oppervlakkige analyse van de litigieuze overeenkomst gemakkelijk kunnen worden geconcludeerd dat er sprake is van een beperking naar strekking, aangezien niet-wervingsovereenkomsten de mededinging in beginsel op soortgelijke wijze uitschakelen als overeenkomsten tot vaststelling van productprijzen of tot onderlinge verdeling van klanten.
- 69 De figuur van de beperking „naar strekking of naar oogmerk” moet nochtans restrictief worden uitgelegd en kan alleen worden toegepast op praktijken die, na een gedetailleerd individueel onderzoek, in voldoende mate schadelijk blijken te zijn voor de mededinging.
- 70 Ten behoeve van deze analyse moeten de inhoud van de overeenkomst, de met de overeenkomst nagestreefde doelstellingen en de economische en juridische context waarin de overeenkomst tot stand is gekomen worden gewogen, rekening houdend met de aard van het goed/de dienst in kwestie en met de daadwerkelijke voorwaarden voor de werking van de betrokken markt of markten en de structuur ervan. Anderzijds kan, ook als dit geen noodzakelijk element voor het vaststellen van het mededingingsversturende oogmerk van de overeenkomst is, rekening worden gehouden met de intentie van de partijen.
- 71 De verwijzende rechter acht het bewezen dat de clubs en de LPFP met de overeenkomst beoogden i) de arbeidsovereenkomsten die aan het einde van het lopende seizoen 2019/2020 (op 30 juni 2020) afliepen, te beschermen, ii) te voorkomen dat spelers een geldige reden voor opzegging zouden inroepen om zich aan hun arbeidsovereenkomsten te onttrekken, door aan te voeren dat zij als gevolg van COVID-19 niet konden werken, en iii) ervoor te zorgen dat met de

spelers afspraken over verlaging of uitstel van de betaling van de beloning werden gemaakt.

i) Arbeidsovereenkomsten die aan het einde van het lopende seizoen 2019/2020 (op 30 juni 2020) afliepen

- 72 Arbeids- en transferovereenkomsten in het voetbal zijn vaak gekoppeld aan inschrijvingsperioden, en vanuit sportief oogpunt valt de opening van de eerste inschrijvingsperiode meestal samen met de eerste dag van het nieuwe seizoen. De meeste van de het hardst door COVID-19 geraakte competities hebben ervoor gekozen om het seizoen op 1 juli te laten beginnen en op 30 juni te laten eindigen, zoals dat ook in Portugal is gebeurd.
- 73 Aangezien de arbeidsovereenkomst van een sporter geen looptijd van korter dan één sportseizoen of langer dan vijf seizoenen kan hebben, lopen dergelijke contracten gewoonlijk af aan het einde van een sportseizoen.
- 74 Bij wetsbesluit 18-A/2020 van 23 april 2020 werd de invoering van wijzigingen in de reglementen van sportbonden om het hoofd te bieden aan de pandemische context wettelijk toegestaan. Pas vanaf dat moment konden de datums van het lopende sportseizoen worden gewijzigd, waardoor het mogelijk werd om de competities met ingang van 30/31 mei 2020 te hervatten, en op 4 mei 2020 werd een memorandum van overeenstemming over de looptijd van de arbeidsovereenkomsten en over de arbeidsverhoudingen ondertekend. Op 8 juni 2020 werd naar aanleiding van dat memorandum de cao tussen de LPFP en de SJPF gewijzigd.
- 75 Het voorgaande opgemerkt hebbende, onderstreept de verwijzende rechter evenwel dat op de datum van de overeenkomst niet zeker was wat er zou gebeuren met de contracten van voetballers in geval van een verlenging van het sportseizoen, en dat er ook onzekerheid bestond over de datums van de perioden waarin spelers konden worden ingeschreven voor het seizoen 2020/2021.
- 76 De overeenkomst voor bepaalde tijd fungeert als een stabiliserend instrument van de arbeidsverhouding in de sport en is een techniek die, ingegeven door de noodzaak om de sportcompetitie zelf te beschermen, de mededinging op de arbeidsmarkt beperkt.
- 77 Anders dan bij de gewone arbeidsovereenkomst, kan een werknemer in de sport zijn arbeidsovereenkomst niet eenzijdig opzeggen voordat deze afloopt, tenzij daar een geldige reden voor bestaat of is voorzien in een recht om de lopende overeenkomst zonder geldige reden eenzijdig te beëindigen tegen betaling van een schadevergoeding. In de arbeidsovereenkomst van de sporter wordt diens vrijheid om de overeenkomst op te zeggen evenwel sterk beperkt, aangezien de vaste looptijd van dat soort overeenkomsten wordt gekwalificeerd als „stabiliserende looptijd”.

- 78 Om de stabiliteit van de voetbalselecties te waarborgen en de competities veilig te stellen, in het bijzonder door de beginselen van stabiliteit van de competities en sportieve verdienste te respecteren, is de geldigheidsduur van de arbeidsovereenkomsten van sporters gekoppeld aan de duur van een bepaald sportseizoen.
- 79 De gevolgen van de verlenging van het sportseizoen voor de arbeidsovereenkomsten van sporters die op 30 juni 2020 afliepen, werden uiteindelijk geregeld in een collectieve overeenkomst.
- 80 Wat betreft het doel van de overeenkomst om spelers van wie de arbeidsovereenkomst op 30 juni 2020 afliep voor de club te behouden tot het einde van de verlenging van het lopende sportseizoen, is de verwijzende rechter de opvatting toegedaan dat de vastgestelde regel weliswaar in abstracto kan worden gelijkgesteld met een concurrentiebeding, maar feitelijk bijdraagt tot de bescherming van hetgeen reeds wordt beschermd door de sportreglementen, die zijn ontworpen voor normale contexten, wat zich vertaalt in de stabiliteit van de selecties met het oog op de bevordering van de sport.
- 81 Bijgevolg kan de op 7 april 2020 overeengekomen regel inzake arbeidsovereenkomsten die op 30 juni afliepen volgens de verwijzende rechter in een buitengewone context in overeenstemming zijn met legitieme, door artikel 165 VWEU beschermde doelstellingen, die inherent zijn aan de nationale en reglementaire bepalingen die het beginsel van waarborging van de stabiliteit van de competities beschermen, waardoor hij zich afvraagt of die regel in voldoende mate schadelijk is voor de mededinging, het criterium dat door de rechtspraak wordt vereist om het bestaan van een mededingingsbeperking naar strekking vast te stellen.
- ii) Situatie van spelers die een geldige reden voor beëindiging wilden invoeren door aan te voeren dat de voorwaarden om te kunnen werken ontbraken als gevolg van COVID-19*
- 82 Een andere bescherming die door de overeenkomst werd geboden, was dat werd voorkomen dat de spelers een geldige reden voor beëindiging konden invoeren door aan te voeren dat als gevolg van COVID-19 de voorwaarden om te kunnen werken ontbraken, en dat de spelers aan hun arbeidsovereenkomsten gebonden werden gehouden.
- 83 Een van de vormen van beëindiging van de arbeidsovereenkomst van de sporter is ontbinding om een geldige reden op initiatief van de speler. De gedragingen van de werkgever die een geldige reden vormen die recht geeft op schadevergoeding, zijn met name het onrechtmatige verzuim om tijdig een beloning te betalen en het opleggen van oneerlijke sancties.
- 84 Die regels moeten echter worden gezien in verhouding tot het feit dat alleen een ernstige en verwijtbare niet-nakoming van de arbeidsovereenkomst, die de

voortzetting van de arbeidsverhouding in de sport praktisch onmogelijk maakt, een geldige reden voor beëindiging vormt. Het begrip „geldige reden” voor beëindiging op initiatief van de sporter is derhalve strikter en veeleisender dan het begrip „geldige reden” voor beëindiging van de overeenkomst door de gewone werknemer.

- 85 Behoudens in gevallen waarin de partijen een „opzeggingsbeding” overeenkomen, kan de speler de arbeidsovereenkomst slechts beëindigen om een geldige redenen, waardoor zijn vrijheid om zich uit de overeenkomst terug te trekken sterk is beperkt, gelet op de omstandigheid dat, zoals de verwijzende rechter benadrukt, de vaste looptijd van de overeenkomst een stabiliserend element is.
- 86 Hoewel kan worden gespeculeerd over de vraag welke redenen die voortvloeiden uit de omstandigheid dat als gevolg van COVID-19 de voorwaarden om te kunnen werken ontbraken, onder het begrip „geldige reden” zouden kunnen vallen, zouden die redenen volgens de verwijzende rechter zeer beperkt zijn, aangezien deze het voortbestaan van de arbeidsverhouding daartoe praktisch onmogelijk dienden te maken.
- 87 Gegeven het feit dat de gebeurtenis volstrekt uitzonderlijk was en grote onzekerheid met zich meebracht, hetgeen de situaties die een werkelijke „geldige reden” voor beëindiging vormden nog verder beperkte, vraagt de verwijzende rechter zich af of de overeenkomst wel kan worden aangemerkt als een mededingingsbeperking naar strekking.

iii) Verlaging of uitstel van betaling van de beloning

- 88 De overeenkomst kwam ook tegemoet aan de noodzaak om met spelers afspraken te maken over verlaging of uitstel van betaling van beloningen door hen te dwingen om dat soort verbintenissen te aanvaarden en aldus te voorkomen dat sportclubs niet meer in staat waren om de betalingen te verrichten.
- 89 De verwijzende rechter signaleert een zekere ambivalentie van de met de overeenkomst nagestreefde doelstellingen. Enerzijds had die overeenkomst tot doel om de stabiliteit van de selecties, de integriteit en kwaliteit van de competities en de levensvatbaarheid van de sector te waarborgen, niet alleen op de korte, maar ook op de middellange en lange termijn, en om een normale sportieve competitie tussen clubs en het evenwicht tussen die clubs in stand te houden, met behoud van een zekere mate van gelijkheid, terwijl anderzijds met de overeenkomst werd beoogd om de economische solvabiliteit van de sector te waarborgen.
- 90 Volgens de verwijzende rechter lijken de vanuit sportief oogpunt nagestreefde doelstellingen legitiem, aangezien zij onder de in artikel 165 VWEU erkende algemene doelstellingen vallen. Bovendien is het nastreven van een doelstelling van bescherming van economische belangen op zichzelf niet mededingingsverstrend, aangezien die doelstelling eigen is aan elke

onderneming, met inbegrip van een sportclub wanneer deze een economische activiteit uitoefent.

- 91 Om die reden moeten, in de te verrichten analyse, de specifieke kenmerken van de sport worden geïntegreerd in de beoordeling van de mededingingssituatie teneinde een evenwicht te vinden tussen de commerciële en de sportieve aspecten van het beroepsvoetbal.
- 92 Bijgevolg moet de evenredigheid van de genomen maatregel worden onderzocht, in het licht van de rechtspraak van het Hof van Justitie, om te bepalen of de overeenkomst, ook als daarmee legitieme doelstellingen worden nagestreefd, verder gaat dan noodzakelijk is om die doelstellingen te verwezenlijken.
- 93 Volgens het arrest Meca-Medina zijn bepaalde beperkingen legitiem omdat ze onlosmakelijk zijn verbonden met de organisatie en het goede verloop van de sportcompetitie en juist een gezonde wedijver tussen de sporters beogen te verzekeren. [In dit verband heeft advocaat-generaal Rantos in zaak C- 333/21] opgemerkt dat „een stelsel van financiële solidariteit, op grond waarvan inkomsten uit elite-evenementen en -activiteiten kunnen worden herverdeeld naar, en geïnvesteerd in lagere sportniveaus” legitiem is.
- 94 [Het Hof van Justitie] heeft erkend dat in bepaalde gevallen een afweging kan worden gemaakt tussen „niet-commerciële” doelstellingen en een mededingingsbeperkend beding, waarbij kan worden geconcludeerd dat de eerste zwaarder wegen dan de laatste, zodat er geen sprake is van een inbreuk op artikel 101, lid 1, VWEU. In dergelijke gevallen wordt gesproken van de „theorie van de nevenrestricties”.
- 95 Deze theorie kan echter niet onbeperkt worden toegepast, aangezien dat in het geval van economische activiteiten zou impliceren dat artikel 101 VWEU zou ophouden van toepassing te zijn a op mededingingsbeperkende overeenkomsten die niet daadwerkelijk evenredig en noodzakelijk voor het verwezenlijken van de nagestreefde niet-economische doelen zijn. De verwijzende rechter acht dit gevolg onaanvaardbaar.
- 96 Met betrekking tot het economische aspect, dat wordt gemitigeerd door sportieve doelstellingen, moet worden opgemerkt dat de overeenkomst is gesloten in een uitzonderlijk sportseizoen. In dat seizoen deed zich, wat de economische gevolgen betreft, een abrupte en onmiddellijke daling van de inkomsten van de clubs voor, wat een zware wissel trok op hun liquiditeitspositie. De sportclubs zagen hun belangrijkste inkomsten opdrogen en moesten kosten besparen in een situatie waarin de spelersbeloningen een van de uitgavenposten met de grootste impact op hun begrotingen.
- 97 De FIFA waarschuwde voor de mogelijkheid dat sportclubs in een situatie van insolventie zouden belanden en uitte haar zorgen dat die clubs de betaling van salarissen van spelers en coaches niet meer zouden kunnen garanderen, hetgeen

zou kunnen leiden tot rechtsgedingen, de contractuele stabiliteit zou kunnen belemmeren en mogelijke situaties van insolventie zou kunnen veroorzaken.

- 98 Op nationaal niveau werd consensus bereikt over sportieve aspecten, maar niet over financiële kwesties, waaronder met name de wijziging van de salarisvoorwaarden van spelers.
- 99 In die omstandigheden slaagden de sportclubs erin om afspraken over verlaging of uitstel van betaling van de salarissen te maken of namen zij hun toevlucht tot wettelijk toegestane mechanismen, zoals ontslag, dan wel konden zich in laatste instantie insolventiesituaties voordoen, waardoor het aantal clubs afnam.
- 100 Indien sportclubs op grote schaal gebruik zouden hebben gemaakt van het vereenvoudigde ontslagmechanisme, had de hervatting van de competities in gevaar kunnen komen, aangezien dat mechanisme in wezen de opschorting van arbeidsovereenkomsten inhield.
- 101 Maar ook als die omstandigheid de hervatting niet in gevaar zou hebben gebracht, zou het gevolg een verlies van salaris voor de spelers zijn geweest, welke salarissen zouden worden vastgesteld op 1 905 EUR, zonder mogelijkheid van een toekomstige terugbetaling van de korting.
- 102 Bovendien verhinderde toepassing van het ontslagmechanisme, die geen geldige reden voor beëindiging vormde, in beginsel dat spelers zich konden losmaken van hun club. Daardoor zouden de spelers bij de clubs waaraan zij verbonden waren moeten blijven, zeer waarschijnlijk gedemotiveerd, wat nadelig zou zijn voor de kwaliteit van de competities.
- 103 Uiteindelijk heeft de overeenkomst geen significant effect gehad op de „vrijheid van arbeid” van spelers, aangezien de activering van het ontslagmechanisme, behalve een eenzijdige verlaging van hun beloningen, met zich meebracht dat het ontslag niet werd beschouwd als een geldige reden voor beëindiging van de arbeidsovereenkomst van de beroepssporter.
- 104 De verwijzende rechter merkt niettemin op dat de uit het vereenvoudigde ontslagmechanisme voortvloeiende maatregelen een duur van een maand hadden, die in uitzonderlijke omstandigheden maandelijks kon worden verlengd tot maximaal drie maanden. De verwijzende rechter wijst erop dat de litigieuze overeenkomst van kracht was van 7 april 2020 tot en met 2 juni 2020, dat wil zeggen gedurende 56 dagen, wat minder is dan de maximale duur van drie maanden van de vereenvoudigde ontslagmaatregelen.
- 105 Bovendien zou het gebruik van het ontslagmechanisme aantoonbaar de kwaliteit van de competitie in gevaar brengen, omdat de spelers gedemotiveerd zouden raken door het opleggen van eenzijdige maatregelen en omdat maar heel weinig clubs dat mechanisme hebben toegepast zonder eerst salarisonderhandelingen met hun spelers te zijn gestart.

- 106 Ook is vastgesteld dat er sinds de datum van de overeenkomst rechtstreekse contacten tussen sportclubs en spelers zijn geëntameerd of geïntensiveerd om financiële kwesties op te lossen. Na die datum zijn er diverse afspraken over salarisverlaging gemaakt, [waarbij werd voorzien in] het alsnog uitbetalen van de overeengekomen salariskorting, hetgeen niet zou zijn gebeurd indien het ontslagmechanisme was toegepast.
- 107 Spelers konden ervoor kiezen om geen enkele nieuwe afspraak over hun salaris te maken en te wachten tot hun club door het verslechteren van zijn financiële situatie niet meer in staat was om zijn verplichting tot betaling van het salaris na te komen. In het uiterste geval zou de niet-betaling van het salaris ook insolventie van de clubs teweeg kunnen brengen, met gevolgen voor het aantal clubs dat zou deelnemen aan toekomstige competities en voor de kwaliteit van die competities in het heden en in de toekomst.
- 108 De litigieuze overeenkomst omvatte weliswaar een regel die de mededinging op de arbeidsmarkt beperkte, maar die regel had tot doel om de selecties in stand te houden en aldus te voorkomen dat sportclubs met stabielere financiële middelen op onethische wijze van de situatie zouden kunnen profiteren door spelers van andere, minder draagkrachtige sportclubs te verwerven, waardoor het solidariteitsbeginsel in het gedrang zou kunnen komen.
- 109 Ook werd het beginsel van gelijke kansen, dat een wezenlijk element van de eerlijkheid van de competities is, gewaarborgd. In die competities staan immers financieel sterkere clubs tegenover clubs die er niet in slagen vergelijkbare inkomsten te genereren. De door de pandemie veroorzaakte situatie zou de bestaande ongelijkheden aanzienlijk accentueren. Eerstgenoemde clubs zouden spelers van laatstgenoemde clubs kunnen contracteren, waardoor die laatste hun belangrijkste activa zouden verliezen en er een sterke ongelijkheid in de competitie zou ontstaan die de integriteit van de competitie in gevaar zou brengen.
- 110 De nationale rechter betwijfelt echter of de uit de overeenkomst voortvloeiende regel evenredig is.
- 111 Ook het feit dat de spelers niet zijn gehoord, kan niet worden genegeerd, zodat de procedure niet kan worden gekwalificeerd als transparant en billijk. In feite is geprobeerd om sportieve waarden te waarborgen door spelers een offer op te leggen. De verwijzende rechter wijst er niettemin op dat dat offer in het geval van ontslag groter had kunnen zijn.
- 112 Spelers die geen afspraken over salarisverlaging of uitstel van de betaling ervan wilden maken, zouden geen contractbreuk plegen. Indien sportclubs hun salarissen niet zouden kunnen betalen, zouden die spelers een geldige reden hebben om hun arbeidsovereenkomst op te zeggen.
- 113 Hoewel uit deze omstandigheid de conclusie zou kunnen worden getrokken dat de maatregel onevenredig was en in casu aanleiding gaf tot de toepassing van artikel 101 VWEU, heeft de verwijzende rechter twijfels dienaangaande.

- 114 In dit verband wijst hij erop dat i) de duur van de overeenkomst uiteindelijk lachwekkend kort was – slechts 56 dagen, ii) de vraag substantieel stagneerde, iii) de overeenkomst alleen werd onderschreven door nationale clubs, terwijl de markt voor het contracteren van spelers goeddeels internationaal van aard is (wereldwijd zijn er 2 671 betaaldvoetbalclubs, waarvan er slechts 36 Portugees zijn, hetgeen de mogelijkheid om de mededinging te verstoren in hoge mate beperkt), iv) gedurende de looptijd van de overeenkomst de competities waren opgeschort, waardoor de potentiële effecten van de overeenkomst op de door de Autoridade da Concorrência geïdentificeerde downstream-markt werden beperkt, v) de inschrijvingsperioden voor spelers waren gesloten, waardoor het, zelfs als er spelers zouden kunnen worden gecontracteerd, niet voor de hand lag dat een club spelers zou contracteren, en vi) aangezien de vraag naar spelers was afgenomen als gevolg van de pandemie, maar ook als gevolg van de wettelijke voorwaarden die het onmogelijk maakten om nieuwe spelers in te schrijven en in te zetten, de groep van spelers die onder de overeenkomst vielen ook heel klein was.
- 115 Daarenboven is vastgesteld dat spelers de overeenkomst niet hebben ervaren als een pressiemiddel om ongunstigere beloningsvoorwaarden te accepteren of om hun contracten niet eenzijdig op te zeggen, en dat de overgrote meerderheid van hen geen inkomsten heeft gederfd dankzij het grote belang van de internationale markt.
- 116 De Autoridade da Concorrência was niettemin van oordeel dat de overeenkomst een mededingingsbeperking naar strekking inhield en achtte het om die reden niet nodig om de gevolgen ervan voor de werking van de markten te beoordelen.
- 117 De nationale rechter vraagt zich echter af of de overeenkomst, gelet op de door hem beschreven zeer uitzonderlijke omstandigheden, in voldoende mate schadelijk voor de mededinging was en of de gevolgen ervan moeten worden onderzocht om te bepalen of de mededinging daadwerkelijk werd verhinderd, beperkt of vervalst.
- 118 Daarnaast vraagt hij zich af of de overeenkomst naar haar aard kan worden aangemerkt als schadelijk voor de normale werking van de mededinging. Zoals de Autoridade da Concorrência zelf erkent, zijn er geen arresten van het Hof van Justitie die op identieke gevallen zien en kan de vereiste toepassing/uitlegging van de regels in casu ook niet worden beschouwd als duidelijk, ondubbelzinnig en vrij van redelijke twijfel.